

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

תוכן

- א. עדי מסירה כרתי.....1
- ב. מודה היה רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול.....6
- ג. מודה בשטר שכתבו ... צריך לקיימו.....8
- ד. שנים אדוקין בשטר מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתו ולוה אומר שלך הוא ופרעתיו לך יתקיים השטר בחותמיו.....10
- ה. שנים אוחזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו.....11
- ו. במקיים דכולי עלמא לא פליגי דיחלוקו ... ואי מקיים ליה גבי פלגא ואי לא חספא בעלמא הוא.....13
- ז. המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים.....13
- ח. האומר לחבירו פרעתוך בפני פלוני ופלוני צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו.....14
- ט. אלא לברר.....15
- י. מי שפרע מקצת חובו ... ב"ד מקרעין השטר וכותבין לו שטר אחר מזמן ראשון...16

דף קע.

א. עדי מסירה כרתי

כבר התבאר במסכת גיטין דף ד. ודרף פו: וקידושין מה. שמדכתיב¹ בפרשת גירושין (דברים כד פסוק א) וְהָיָה אִם לֹא תִמְצָא חֵן בְּעֵינָיו כִּי מְצָא בָּהּ עֲרֹת דָּבָר וְכָתַב לָהּ סֵפֶר כְּרִיתָתָהּ, ויִלְפִינֵן דָּבָר דָּבָר מַעֲדִים, דכתיב (שם יט פסוק טו) עַל פִּי שְׁנֵי עֲדִים אוֹ עַל פִּי שְׁלֹשָׁה עֲדִים יָקוּם דָּבָר, שצריך להיות ג"כ נתינת הגט ע"י שני עדים.

אלא שנחלקו בה רז"ל אם צריכים להיות העדים חתומים דוקא על הגט, ש – וְכָתַב מִתֵּיחַס לְשֵׁנֵיהֶם כְּתִיבַת הַגֵּט וְחֲתִימַת יְדֵי הָעֲדִים, כלומר – עדי

¹ שו"ע ונו"כ אבהע"ז קלג א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

חתימה כרתני. או שאינו מתייחס לחתימת העדים אלא מספיק אף כשיכתב הגט בלא חתימת עדים וימסרנו בפני שני עדים, – עדי מסירה כרתני.

ולהלכה י"א² שמספיק בדיעבד שיכתבנו וימסור אותו בפני שני עדים³, אף על פי שאינן חתומים בתוכו⁴, וכל שכן כשהעדים חתומים בו שהוא כשר כשימסרנו ג"כ בפני שני עדים, לפיכך צריך לפחות שיהיו שם שני עדים כשרים בשעת מסירת הגט. וי"א⁵ שאינו כשר אלא בדיעבד אם נשאת. אך אינו כשר להנשא לכתחילה אם אין חתומים עליו העדים

² בלבוש קלג שם כתב "יותר טוב" אך בסי' קל כתב בלשון התקינו וצ"ע ואולי צ"ל דעתו כדעת ב"ש סק"א שכ' וז"ל עיין בתו' ריש גיטין והרא"ש פ' השולח כתבו הא דתיקן ר"ג שיהיו חותמים לא שצריכים לחתום אלא עצה טובה כו' עכ"ל ועוד דלשון הלבוש שם, "ואסיקנא שכן הלכתא דסני שיכתבנו וימסור אותו בפני שני עדים אף על פי שאינן חתומים בתוכו, דהכי משמעות לישנא דקרא טפי ... וכל שכן כשהעדים חתומים בו שהוא כשר כשימסרנו ג"כ בפני שני עדים, לפיכך צריך לפחות שיהיו שם שני עדים כשרים בשעת מסירת הגט". וכן דעת הב"ש קל כט, ועיין עב"ש שם ס"ק ד' שהקשה על הד"מ שפסק בכתב סופר ועד דלא תנשא אף דאיכא עדי מסירה, אמאי הא עדי מסירה כרתני. יש ליישב דהא בסי' קכ"ד [סעיף ב'] בכתב על דבר שיכול להודיף מחולק הח"מ [ס"ק ב'] עם הב"ש [ס"ק ג'] אם נמסר לפני עדי מסירה והעדי מסירה אינן באין לפנינו רק שעדים אחרים שלא קראו את הגט ראו שנמסר לפני עדי מסירה אי מהני, אם כן י"ל דהד"מ מיירי שיש עדים שנמסר לפני עדי מסירה והעדי מסירה שקראו את הגט אינם לפנינו, ושפיר פסק דלא תנשא, דהא למאן דס"ל כתב סו"ע פסול לא מכשיר הסופר לעד, א"כ יש לחוש שבהגט שנמסר לפני עדי מסירה הי' בו תנאי וגט זה שכתב סופר ועד גט אחר הוא שכתבו בעצמם. ומ"ש הב"ש דבהתמו בראש הגט בטל ליתא לפמ"ש התו' ריש פ' גט פשוט הביאם הש"ך סי' מ"ה ס"ק א' דאינו פסול רק מדרבנן משום דלא נעשה כתיקון חכמים.

³ ועיין בתשו' משכנות יעקב סי' כ"ז שכ' דהיינו דוקא בסתם שלא צוה הבעל לעדים לחתום אבל אם צוה הבעל לסופר לכתוב ולעדים לחתום וכתב הסופר והעדים לא חתמו או שחתמו לאחר זמן הגט בטל מדאורי"י אפילו שימסרנו בעדי מסירה וראי' ברורה מש"ס גיטין דף י"ט ב' ושוב מצאתי הדבר מבואר בירושלמי כו' וזה כלל גדול בגיטין וצריך לזהר בו הרבה. ועוד נראה דכל הדברים הנהוגים בגט אף שאין להם עיקר מה"ת ולא מד"ס רק נהגו כן. מסתמא כל שמצוה לכתוב גט דעתו שיכתבו כראוי לכל המנהגים בלי פקפוק ואם לא כתבו כן ולא הודיעוהו הרי שינו העדים והסופר שליחותיהו ובטל הגט מה"ת דכל שליח ששינה אפי' דבר שאין בו עיכוב אינו כלום. ועיין בפ"ת שם ג' האריך לשאת ולתת בדבריו.

⁴ ובלבד שיהיו שני העדים שימסור אותו בפניהם יחד במעמד אחד כשימסור אותו לה, ולא שימסרנו לה בפני זה ואח"כ בפני זה שאז הוי עדות כל אחד חצי דבר העדות ואנן עדות שלם בעינן. לבוש שם אולם בב"ש שם א הביא הב"ח שמסתפק והכיה הב"ש שמצטרפין גם אם אינם יחד.

⁵ עיין בישי"ש פ' השולח סימן מ"א שכ' וז"ל ולדינא נראה בלא עדי חתימה אין להכשיר הגט לכתחילה שהוא נגד התקנה דא"א לפרש שאינה אלא עצה טובה מדנקיט במתני' גבי אינך תקנות משמע דהוא נמי תקנה ובגמ' אי' להדי' תקינו רבנן משמע דתקנה היא. ואף הא"ז שכ' להכשיר בלא עדי חתימה כאשר הבאתי פ"ק סימן י' היינו דוקא דיעבד כו' ועוד אומר מאחר דנהגו כ"ע לחתום עדים אם יתנו בלא עדים אין לך לעז גדול מזה כו' וא"כ כל זמן שלא נשאת ואין לחוש לעיגון ראוי שיכתבו גט אחר ודוקא שנתנו הגט מאחר שנתגרשה בו מדאורי"י הוא שראוי לחוש לעיגון ותנשא בו אבל כל זמן שלא ניתן אפי' יש לחוש לעיגון אין ראוי ליתן לכתחילה נגד התקנה ואיכא למיחש ללעז ומאחר שג"כ לר"מ פסול מדאורי"י הנראה בעיני כתבתי עכ"ל ועיין בס' ב"מ שהביאו והאריך בזה. ובפ"ת קל ס"ק יא הביא מס' בית מאיר שהשיג עליו גם בתשו' ברית אברה' סימן צ"ג אות י"ז וסימן ק"ב סוף אות ג' חולק על הב"ש בזה והביא שם מדברי מהרי"ק שורש כ"ז דמבואר

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ומכל מקום לכו"ע צריך⁶ להחתים בו שני עדים⁷, משום תיקון העולם שהתקינו חז"ל שיהתמו העדים על הגט שאם יבא ויערער תקיים את החתימתן והוא כשר, שאנו אומרים כיון שהוא בידה כתוב וחתום בעדים ודאי נתנו לה כראוי וכדת, שאם לא כן לא היה טורח להחתים עליו העדים אם לא היה נותנו לה מיד. וטוב הוא שיהיה עידי החתימה גם הם עידי המסירה כדי שיהיה עדותן עדות שלימה דבר שלם גמור ולא חצי דבר. אולם אם היו שתי כתות עידי החתימה ועידי המסירה שפיר דמי.

מסרו לה שלא בעדים או אפילו בעד אחד או שנמסר בפני שנים ונמצאו שהם פסולים לעדות, אינו גט שהרי לא נמסר בעדים, וגם אין עדים חתומים בו.

אבל אם העדים חתומים בו ולא מסרו בפני עדים אלא בינו לבינה, י"א⁸ שהרי זה כשר. וי"א⁹ שאם נודע שניתן לה בלא עדי מסירה, אף על פי שעדים

להדיא כן ע"ש (ושם בסימן ק"ה אות י"ב הביא דשוב מצא כן בתשו' פנים מאירות ח"א סימן נ"ה דמבואר ג"כ דהיכא דצוה לשני עדים לחתום ולא חתם רק א' ודאי פסול יעו"ש) וכן בתשו' בגדי כהונה ס"ס י"ג נדפס שם תשוב' מהגאון בעל הפלאה זצ"ל שהשיג ג"כ על הב"ש הנ"ל ושאינן לסמוך להקל בזה. וגם הרב המחבר ז"ל אף שמתחילי' צידד לתרין דברי הב"ש מ"מ מסיק דלדינא קשה להקל ובפרט כי היש"ש גיטין פ"ד סימן מ"א (הובא לשונו לעיל סק"א) פסק אף במקום עיגון ואף שהי' בריצוי הבעל לא יתן לכתחיל' גט בלא עדי חתימה נגד התקנ' מטעם לעז יע"ש מכ"ש בני"ד שיש לחוש לשינוי דעת הבעל ע"ש
⁶ לשון המחבר שם קל א.

⁷ שאם לא יחתים בו עדים וימסרנו בפני עדים, יש לחוש שמא ימותו עידי המסירה או ילכו להם למדינת הים ואחר כך יבא הבעל ויערער לומר לא נתתיו לה ויקלקלה, מה שאין יכול לעשות כן כשהם חתומים בתוכו.

⁸ שיטת האלפסי (גיטין מז, ב מדרה"ף שם) וכפי מה שכתב הר"ן [שם ד"ה והיינו] בכונתו דגם עדי חתימה מהני מצד דהוי גם כן כמו עדי מסירה כיון דיוצא מתחת ידה עיין שם, אם כן לפי זה בוודאי בשטרות אף לשיטת המחבר דפסק הלכה כרבי אלעזר בשטרות דמכל מקום מהני עדי חתימה גם כן. ולדינא כיון דהמחבר הביא דעה ראשונה בסתם דעדי חתימה סגי אף בלא עדי מסירה אף אליבא דרבי אלעזר, ודעה שנייה הובא שם בשם יש אומרים, על כן וודאי לדינא העיקר כהסוברים דעדי חתימה סגי אף בגיטין וכל שכן בשטרות אליבא דר"א ולכן לא אישתמיט שום פוסק לומר דצריכים עדי מסירה גם כן ולעשות מזה ספיקא דדינא, ולכן ברור ופשוט דבעדי חתימה אין צריך עדי מסירה כלל. ועיין בש"ך (סי' מ"ב ס"ק ב') שהביא דברי התוס' דגיטין (דף ד' ע"א ודף י' ע"ב) ועיין נחל יצחק חושן משפט סימן נא סעיף ז אות ב

⁹ הרא"ש [שם פ"ט סי' ז] אם כן יש לומר דהוא הדין בשטרות לא מהני עדי חתימה בלא עדי מסירה. והנה הרא"ש בגיטין (פ"ט סי' ז) כתב בזה"ל וכן הילכתא בין בשטרי מכר ומתנה ובין בשטרי הלואות בעינן עדי מסירה, והקרוב נתנאל שם (ס"ק מ"ג [לפנינו: אות ש]) כתב להוכיח דבשטרות לא בעינן עדי מסירה אם היה עדי חתימה וכמו שכתבו התוס' (לעיל דף ד' ע"א ד"ה דקיימא לן הלכה כרבי אלעזר בגיטין כו' בסוף הדיבור) דלענין ממון דמהני הודאת בעל דין סגי בעדי חתימה כו', וגם לא הזכיר בשום פוסק בשם הרא"ש דבעינן עדי מסירה ומעות סופר הוא ברא"ש זצ"ל ובין בשטרי הלואות מהני עדי מסירה דלא כתפארת שמואל ע"כ לשוננו, וכן כתב התפארת שמואל שם (ס"ק ח' [לפנינו: אות ג]) לדינא דבשטרות סגי בעדי חתימה לבד. אך בהרא"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

חתומים בו, פסול¹⁰. ומיהו כשרואין אותו חתום, תולין שבודאי נמסר בעדי מסירה.

לפיכך גט שנתנו בינו לבינה ואפילו בעד אחד אינו גט, ואפילו אם נשאת תצא¹¹, והולד ממזר¹².

אבל אם נתנו בפני עדים, אפילו אין חתומים עליו עדים כלל, כיון שלהלכה אנו פוסקים שעדי מסירה כרתי, הגט כשר. וי"א¹³ שאינו כשר אלא בדיעבד אם נשאת.

ב"ב (פ"י סי' ז') כתב שם דלרבי אלעזר שמר הבא לפנינו ועדים חתומים בו אף על פי שאין אנו יודעין שנמסר בפניהם אלא שאנו תולין כיון ששניהם חתומין עליו גם נמסר בפניהם עכ"ל הרא"ש, הרי דחוינן דסבירא ליה להרא"ש דלרבי אלעזר גם בשטרות אם לא היה רק עדי חתימה דלא מהני אם ידוע דלא היה עדי מסירה שם, הרי הוא דלא כהקרוב נתנאל והתפארת שמואל בשיטת הרא"ש.

¹⁰ הנה בתו' ובהרא"ש ומרד"ם מבואר הגט בטל בלא עדי מסירה כי עדי חתימה לא מהני כלום בלא עדי מסירה וכ"פ בש"ג דף תר"ג אלא שפוסל לכהונה דיש לגזור אטו גט כשר אלא הרמב"ם כ"כ בשם הגאונים דפסול ולא תצא כמ"ש בפ"י וכ"כ הר"ן פ' השולח בשם הגאונים ולמעשה צריך עיון. ב"ש שם ג', ובט"ז ב שם כתב שאינו פסול אלא מדרבנן דלא כרא"ש.

¹¹ לבוש שם ומ"ז יז

¹² דלדידן דק"ל דבעינן עדי מסירה ועדי חתימה ואם ליכא עדי מסירה הגט בטל, לא נ"מ מדין זה ממ"נ אם ליכא עדי מסירה, אם כן אפילו אם היה שני עדי חתומי עליו היה גט בטל, ואם איכא עדי מסירה אז אפילו אם ליכא עדי חתימה אם ניתן הגט כשר. אלא אם איכא עדי מסירה והבעל כתב הגט בכת"י י"ל דהוי כאלו היה עדי חתימה וכשר לכתחלה וכ"כ הב"י בקושיא הראשונה על השור גם נ"מ לדידן אם בא גט חתו' בפנינו דק"ל אם א"י אם היה עדי מסירה אמרי' מסתמא היה שם עדי מסירה, ואם בא גט שאין בו עדי חתימה רק שהיא כת"י דהבעל ונשאת בו לא תצא כי בדיעבד אמרינן מסתמא היה עדי מסירה. ב"ש שם לא

¹³ עיין ביש"ש פ' השולח סימן מ"א שכ' וז"ל ולדינא נראה בלא עדי חתימה אין להכשיר הגט לכתחילה שהוא נגד התקנה דא"א לפרש שאינה אלא עצה טובה מדנקיט במתני' גבי אינך תקנות משמע דהוא נמי תקנה ובגמ' אי' להדי' תקינו רבנן משמע דתקנה היא. ואף הא"ז שכ' להכשיר בלא עדי חתימה כאשר הבאתי פ"ק סימן י' היינו דוקא דיעבד כו' ועוד אומר מאחר דנהגו כ"ע לחתום עדים אם יתנו בלא עדים אין לך לעז גדול מזה כו' וא"כ כל זמן שלא נשאת ואין לחוש לעיגון ראוי שיכתבו גט אחר ודוקא שנתנו הגט מאחר שנתגרשה בו מדאורי' הוא שראוי לחוש לעיגון ותנשא בו אבל כל זמן שלא ניתן אפי' יש לחוש לעיגון אין ראוי ליתן לכתחלה נגד התקנה ואיכא למיחש ללעז ומאחר שג"כ לר"מ פסול מדאורי' הנראה בעיני כתבתי עכ"ל ועיין בס' ב"מ שהביאו והאריך בזה. ובפ"ת קל ס"ק יא הביא מס' בית מאיר שהשיג עליו גם בתשו' ברית אברה' סימן צ"ג אות י"ז וסימן ק"ב סוף אות ג' חולק על הב"ש בזה והביא שם מדברי מהרי"ק שורש כ"ז דמבואר להדיא כן ע"ש (ושם בסימן ק"ה אות י"ב הביא דשוב מצא כן בתשו' פנים מאירות ח"א סימן נ"ה דמבואר ג"כ דהיכא דצוה לשני עדים לחתום ולא חתם רק א' ודאי פסול יעו"ש) וכן בתשו' בנדי כהונה ס"ס י"ג נדפס שם תשוב' מהגאון בעל הפלאה זצ"ל שהשיג ג"כ על הב"ש הנ"ל ושאינן לסמוך להקל בזה. וגם הרב המחבר ז"ל אף שמתחילי' צידד לתרין דברי הב"ש מ"מ מסיק דלדינא קשה להקל ובפרט כי היש"ש גימין פ"ד סימן מ"א (הובא לשונו לעיל סק"א) פסק אף במקום עיגון ואף שהי' בריצוי הבעל לא יתן לכתחילי' גט בלא עדי חתימה נגד התקנ' מטעם לעז יע"ש מכ"ש בנ"ד שיש לחוש לשינוי דעת הבעל ע"ש

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ג 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ואם בא גט לפנינו אם חתומים עליו שני עדים, תולים אנו שנמסר בפני שניים והרי הוא כשר להנשא בו.

אבל אם אין חתומים עליו, אינו כשר להנשא בו, ואם נשאת, תצא והולד ממזר.

וכבר התבאר במסכת כתובות דף צד: שהלכתא עידי מסירה כרתי י"א שבין בגיטין בין בשאר שטרות, כלומר העדים שבפניהם מוסר הבעל את הגט לאשתו הם הכורתים את קשר האישות שבין הבעל לאשתו, ובמזון העדים שבפניהם מוסר המקנה לקונה הם המחילים הקנין. וי"א¹⁴ שרק בגיטין עדי מסירה כרתי.

ולפיכך שטר¹⁵ שאין עדים חתומים בו ונמסר בפני שני עדים גובין בו ממשעבדי, שאע"פ שאין העדים חתומים בו יש לו קול.

ומכל מקום אם יש עדים חתומים בו ונמצאו העדים החתומים בו פסולים ואפילו עד אחד מהם השטר פסול, אף על פי שנמסר בפני עדים כשרים מפני שהוא מזויף מתוכו. ואף אם יבואו אלו עדי מסירה ויעידו לפני ב"ד שראו ההלואה ושנמסר לפנין שטר, מ"מ אין הב"ד יכולין לכתוב שטר חדש על פיהם¹⁶. ואם היו רק עדי חתימה ולא עדי מסירה כלל. כשר¹⁷.

¹⁴ הש"ך נא ט הביא הרב' פוסקים שחולקין על דין זה וס"ל דלא אמרינן עידי מסירה כרתי אלא נבי גיטין אבל בשמרי ראייה קי"ל דבעי עידי חתימה ואם כן עכ"פ פשיטא דיוכל המוחזק לומר קים לי וצ"ע עכ"ל.

¹⁵ שו"ע ונו"כ חו"מ נא ז

¹⁶ סמ"ע שם טו ועיין באורים שם כא שדין זה צ"ע. אולם על כל פנים ודאי נחשב עדות בעל פה

¹⁷ בקצה"ח סימן מב סק"א הסכים לדעת הב"ה, דכל שיכול להודיף הו"ל כאילו אין בו עדי חתימה כלל, אלא דלר"א סגי בעדי מסירה, אבל כשאין גם עדי מסירה ודאי פסול. ואין לומר שהודאת הנותן שמסר יועיל כמו עדי מסירה, דא"כ גם בכת"י של אחר שמסר לו בינו לבין עצמו, נימא כן. ובוזה ודאי דלא מהני, כדמוכח בכמה מקומות בש"ס ופוסקים, וא"כ ה"ה בעדי חתימה על דבר שיכול להודיף דכמאן דליתא לעדים, נמי לא מהני, עוד הביא הקצה"ח שם שיטת הר"ן דר"א מודה דעדי חתימה כרתי, אבל לא מדין עדי חתימה, אלא כל שיש עדים בנוף הדבר גומרת המסירה אף בלי עדים, כעדי מסירה, שהרי הגט יוצא מתחת ידה עם חתימת העדים וידוע שהבעל מסרו לה, נמצא כאילו עדי החתימה מעידים על המסירה, וכתב הקצה"ח שלפ"י ה"ה בשטר שיכול להודיף הוי כאילו אינו ידוע מה כתוב בו, ובדיעבד כשלא קראו הגט כשר, עיין שם באריכות. ובנה"מ שם דחה סברת הקצה"ח שבדבר היכול להודיף חשיב כשטר שלא קראוהו שכשר בדיעבד, דהתם עכ"פ קראוהו אח"כ, אבל ביכול להודיף הוי כלא קראוהו כלל.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן לזה¹⁸ שכתב בכתב ידו שהוא חייב לפלוני מנה, והחתים בו עדים¹⁹, או שמסרו למלוה בפני עדים²⁰, הרי זה שטר כשר, ובלבד שיהא השטר באופן שאינו יכול להזדייף, ויקראו העדים השטר שנמסר בפניהם, ויש אומרים²¹ שצריך הלוח לומר לעדים חתמו והעידו שנמסר בפניכם.

י"א²² שלמרות שעדי מסירה כרתי צריך לכתוב שמות של המוכר והלוקח או המלוה והלוה בשטר שהכשירו על ידי עדי מסירה. וי"א²³ שרק בגיטין וקדושין צריך שמו ושמה משום שצריך ספירת דברים בגט וקידושין איתקש לגט, אבל בשאר שטרות אין צריך.

ב. מודה היה רבי אלעזר במזוייף מתוכו שהוא פסול

כבר התבאר בגיטין דף יט. ודרף כא: שכותבין את הגט²⁴ אפילו על דבר שיכול להזדייף, ואין חוששים שמא היה בו תנאי ונמחק והוא שיתננו לה בעידי מסירה, דקי"ל עידי מסירה כרתי, וכיון שנתנו לה בפניהם והם רואים שכתוב כהלכתו בשעת נתינה, הרי זה גט כשר אף ע"ג שיכול להזדייף אחר כך, אבל בעידי חתימה אפילו הם לפנינו פסול, כיון שיכול להזדייף²⁵, אבל אם הוא כתוב על דבר שאינו יכול להזדייף משיאין אותה על פי קיום עידי חתימה, שאין עדים חותמין על השטר אלא מפני תיקון זה שיכירו חתימתן אפילו לזמן מרובה אחר החתימה הם עצמם או אחרים.

¹⁸ שו"ע חו"מ מ ב

¹⁹ ולא מסרו בפני עדים, ולפירוש הסמ"ע סימן מ סק"ד היינו שהעידו על כתב ידו, ולפירוש הש"ך סק"ח היינו שהעידו על גוף הדבר, ובפת"ש סק"ד כתב בשם החו"י דבעינן תרתי, ובסמ"ע סימן נ סק"א כתב שאפילו לא כתוב בו בפנינו עדים אלא בלשון כתיבת יד דין שטר יש לו, ועי' פעמו"ז סימן מ.

²⁰ וכתב הש"ך סק"ט דהיינו למ"ד עדי מסירה כרתי, ובסימן נא נתבאר שיש חולקים

²¹ שו"ע שם בשם הגאונים ובש"ך בשם המ"מ כדי שיהיה לו קול.

²² משמע מדברי הפרישה סימן ס"ו [סעיף י"א]

²³ כן משמע בהר"ן בפרק קמא דקדושין [ה' ע"א מדפי הרי"ף] נתייה"מ שם ו

²⁴ שו"ע ונו"כ שם קכד ב

²⁵ אפילו לשיטות הפוסקים דס"ל דא"צ עדי מסירה מ"מ כאן צריך ליתן בעדי מסירה ואפילו אם עידי החתימה לפנינו ומעידים שלא זייף לא מהני כיון דיכול להזדייף ה"ל כמזוייף מתוכו כ"כ הב"י, והא דלא אמרינן דהוי מזוייף ממש ומזוייף מתוכו פסול, תירץ המ"ה הואיל שניכר הדבר מ"ה לא הוי מזוייף ממש, עוד כתב הב"י הא דע"ה לא מהני משום דגורי' אמו היכא שאינם ע"ה בעצמ' באו אלא העדי' המכירים את החתימתן באו דאז יש לחוש שמא זייף, ומוזה משמע אפי' אם מסר הגט לפני ע"ה ועכשיו באו ע"ה לפנינו ומעידים שלא זייף לא מהני דאכתי יש חששה זו, וכן מוכח דאל"כ קשה מה מהני ע"ה אם הם אינן לפנינו. ב"ש שם ג

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ואלו הן הדברים שיכולין להזדייף, נייר מחוק²⁶, דפתרא, כלומר עור שאינו מעובד כל צרכו, וחרס, ועלין. וכשכותבין עליהן גט צריך למוסרו לה בפני עידי מסירה.

יש אומרים²⁷ שאין כותבין אותו על דבר שאינו יכול להתקיים דכמי שאינו דמי ואינו נותן לה כלום, לפיכך אמרו אם כתבו על עלה של בצלים או ירקות וכדומה לזה פסול, אבל אם כתבו על נייר שקורין פפי"ר בלשון אשכנז כשר שדבר שמתקיים הוא.

אבל לכתחלה יש לכותבו על קלף שהוא מתוקן כקלף לספר תורה תפילין ומזוזות²⁸, אבל מעובד לשמו לא בעינן אפילו לכתחלה. ומנהג רוב המקומות לכתוב על נייר כתיבה חלק²⁹.

ולם אין כותבין³⁰ שטר חוב על דבר שיכול להזדייף, כמו שהתבאר שם דף כב. ואם כתבו עליו, פסול אפילו לגבות בו לאלתר³¹, למרות שישנם לעדי מסירה³² שיודעים מה כתוב ביה. פסול מגזירת הכתוב, דכתיב (ירמיהו לב

²⁶ עיין ב"י דב"הוא ועדיו על המחק כשר לכ"ע בלא עידי מסיר' שאם ידוע שנמחק פ"א במקום כתיבת הגט והעדים תו אין חשש שימחוק דהא ניכר בין נמחק פ"א לבין אם נמחק ב"פ כן ס"ל לתוס' והראש זולת רש"י והעיטור דסברי דאף בזה צריך עידי מסירה. ח"מ ג, ב"ש ד

²⁷ רמ"א שם

²⁸ בשו"ע הלשון שהוא מתוקן לספר תורה תפילין ומזוזות וח"מ ה שם כתב על זה לשון כאן אין נכון דאם הקלף מתוקן לס"ת ע"כ ג"כ הוא מעובד לשמו לשם ס"ת ובד"מ כתב על הקלף ובדיו והקלף יהא מתוקן כקלף לס"ת ולפי זה נכון דבגוף ותיקון הקלף צריך לכתחלה לעשות כמו לס"ת רק דלא בעי לשם הגט לשמו כמו בס"ת לשם ס"ת.

²⁹ לפי הנראה שיותר כשר לכתוב על פאפיר שקלף שלנו אפשר להזדייף יותר לגרור ממנו כי חזק ועב הוא משא"כ בנייר שאי אפשר כלל לגרור בו ולא יהא נראה הגירור ואף שהיה המנהג בארצות אלו לכתוב על קלף מ"מ בשעת הגזירות וואלין ואוקריינא שהוצרכו הרבה לתת גט מצוה ולא היה מצוי שם הקלף הורגלו לכתוב על נייר של פאפיר ומשם התפשט גם לשאר מקומות. ט"ז שם ז. ובירושלים תוב"ב נתפשט המנהג לכתוב הגט על הנייר. פר"ח. וכן העיד הב"ח סימן קכ"ו שכל הניטין הבאים מסאלוניקי וממצרים ויתר מקומות תוגרמה אין נכתבים על קלף והני ניירות שלנו אינם יכולים להזדייף דאם יהיה שום אות או תיבה כתובה על המחק מיד הוא נרגש וניכר לעיני כל רואיו ולכן יש להתיר גיטין הכתובים על הנייר כמו גיטין הכתובים על קלפים העפוצים וא"צ להביא עדי מסירה לפנינו אלא בעדי קיום סני וזה ברור עכ"ל. ס ב"ב ישועות יעקב כתב בזה זה ימים רבים נתפשט המנהג לכתוב על הנייר אף במקום שקלף מצוי ואין שום דחק בדבר והיה בדעתו למחות ומצאתי להט"ז שיותר טוב לכתוב על הנייר מעל הקלף כו' גלל כן לא מחיתי בידם עכ"ל. וב"ב גט מקושר בק"א סוף אות ו' כי דנראה לו נכון מנהג של עכשיו לכתוב על נייר שקורין פאפיר שהגרידה ניכרת יותר מעל הקלף ע"ש. ורק יש לכתוב על נייר שרייב או רענאל וכן אנו נוהגים בכל מדינתנו. ערוך השולחן אבן העזר סימן קכד סעיף יח

³⁰ שו"ע ונו"כ הו"מ מב א

³¹ אף על גב דאיכא למימר כיון שבא לגבות בו מיד אם היה בו שום זיוף היו העדים נזכרים לדבר, אפילו הכי פסול. לבוש וסמ"ע שם א

³² אורים שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

פסוק יד) וְנִתְּתָם בְּכָלִי חֶרֶשׁ לְמַעַן יַעֲמְדוּ יָמִים רַבִּים, שְׁמַע מִינָה שְׁצַרִיךְ בְּשִׁטְרוֹת דְּבַר הַרְאוּי לַעֲמוּד יָמִים רַבִּים, וְאִם יִכּוּלִין לְזַיְיפוּ אִין זֶה יִכּוּל לַעֲמוּד יָמִים רַבִּים, לְפִיכֵךְ לֹא מִכְשָׁרִינֵן אִפִּילוּ לְאַלְתֵּר³³.

ודוקא שטר חוב, וכיוצא בו שטר העומד לראייה, שנעשה מתחלה לעמוד ימים רבים³⁴, אבל שטר אקנייתא כלומר שטר שקונה בו שדה או בית שכותב על נייר שדה פלונית מכורה לך או נתונה לך, אלא אחר שקנהו בשטר כותב שטר אחר לראייה, כשר בעדי מסירה בפנינו, שלא נעשה אלא להקנות בו. אבל בלאו הכי³⁵ יכול הלה לטעון דבר אחר היה כתוב בו, וזייפת וכתבת עליו שטר.

לפיכך כתב³⁶ על חרס שיכול לזייף שדי נתונה לך ומסרו בפני עדי מסירה, כשר לכו"ע שיהיה נקנה בו השדה, אבל מכל מקום צריכין עדים להעיד לו על קנינו, שאין זה עומד לראייה רק מהני לקנות בו³⁷.

ג. מודה בשטר שכתבו... צריך לקיימו

כבר התבאר במסכת כתובות דף יט. ובמסכת ב"מ דף ז. ודף עב: ולעיל דף קנד. שלהלכה מלוה³⁸ שהוציא שטר שאינו מקויים ואינו מוצא עדים לקיימו, והלוה מודה שכתבו אלא שטוען פרעתי, נאמן, במינו שאם רוצה יכל לשקר ולא היה מודה שכתבו אלא הי הטוען מזויף הוא³⁹, ואפילו אם כתוב בו נאמנות אינו מועיל לו כלום לבעל השטר ששטר שאינו מקויים הרי הוא כנייר סתם.

³³ והש"ך שם א כתב לענין דינא כיון שמהרא"ש ור"ח ורבינו ירוחם נרא' דאם בא לגבות מיד כשר וכ"כ הרשב"א נרא' דהוי ספיקא דדינא וצ"ע גם בלאחר זמן כו' ע"ש באריכות

³⁴ וכשטר דירמיה הנביא אף על גב דגם שם קאי אספר המקנה שקנה שדה מתנמאל, מ"מ אותו כתב גופו היה עומד לראייה כמו שמפורש שם בקרא. סמ"ע שם ב

³⁵ נתיבות שם ב

³⁶ אורים שם ב

³⁷ ואם מסרו בינו לבינו והמוכר מודה, נחלקו בו, הסמ"ע (לקמן סימן קצא סק"א) ס"ל דמהני לקנות, והב"ח (שם סעיף א ד"ה עוד כתב) ס"ל דלא מהני, והש"ך (סק"ב) הכריע כסמ"ע, ועיין בתומים (סק"ב) דהוא תליא במחלוקת פוסקים ראשונים, ע"ש ובנתיבות שם ב הכריע שמועיל.

³⁸ שו"ע ונו"כ שם פב א

³⁹ והפה שאסר הוא הפה שהתיר. סמ"ע שם א

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

וכן הדין בכל מה שיטעון הלוח טענה שמבטלת את השטר, כגון אמנה⁴⁰ כלומר⁴¹ שטוען אמת שמדי בא השטר הזה ליד התובע, אבל לא הלוח לי עדיין, אלא הכנתי את השטר ונתתיחו לידו שבאם אצטרך למעות ילוח לי עליו, והאמנתיחו שלא יתבעני כל זמן שלא הלוח לי.

וכן כשטוען כתבתיו ללוות בו כשאצרך לכסף, ולא לויתי וגם לא נתתיחו ליד זה התובע, אלא מידי נפל והוא מצאו⁴².

וכן כשטוען שההלואה נעשתה על תנאי ולא נתקיים התנאי, או שאמר קטן הייתי כשנכתב השטר⁴³, במיגו שאם היה רוצה היה משקר ולא היה מודה, שהרי שטר זה שאינו מקוים הרי הוא כנייר בעלמא ועל מה תסמוך על טענת הודאת הלוח והוא עצמו הרי מבטלו.

וכל זה כשאמר תיכף תוך כדי דיבור⁴⁴ שאמר שהוא שטר אמת, אבל השטר פרוע או אמנה וכדומה, אבל לאחר כדי דיבור, שוב אין יכול לומר שום דבר לבטל השטר שהרי זה מגו למפרע⁴⁵.

⁴⁰ והדבר פשוט שדין זה הוא מוכרח בש"ס דאמנה שוה לפרוע בזה ואין חולק על זה, ואין כאן מקום להאריך בזה ודלא כספר גדולי תרומה שער י"ז ח"א [ס"ג] דף (צ"ה) [צ"ח] ע"ג שהאריך להקשות על הבי"ב בזה. ש"ך שם

א

⁴¹ סמ"ע שם ג

⁴² סמ"ע שם

⁴³ ועדיף מיגו זה על חזקה "אין העדים חותמין על השטר אא"כ נעשה בגדול". כנזכר. סמ"ע שם ב ובש"ך שם ג הביא שאפילו אם מיגו לא עדיף על חזקה כתב הנמק"י שהוא משום דנוקי ממונא בחזקת מאריה. ואפילו למאי דקיי"ל דחזקה עדיף אפילו נגד חזקת ממון אין כל החזקות שוות. וצ"ל כוונתו שחזקת שחתמו על השטר בכשרון אינה כשאר חזקות דאל"כ אמאי נאמן לומר אמנה הרי חזקה שלא יחתמו ברשיעי אלא ע"כ שאינו רשיעי ממש אלא עולה, ואינם נפסלים בזה. שו"ר בחבל יוסף שביאר שהכא הוי חזקה גריעי כיון שאינה אלא על פיו שהרי לולי דבריו היינו אומרים מזויף הוא וליכא כלל חתימת העדים.

⁴⁴ ועיין שער משפט שם א שפקפק בזה

⁴⁵ אורים שם ב מהט"ז

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

י"א שבכל אלו נאמן אפילו טוען שהעדים ידעו מכל הנ"ל⁴⁶. וי"א⁴⁷ שאינו נאמן בכל הנ"ל מלבד אם טוען שקטן היה והעדים לא בדקו אבל אם טוען שידעו שהיה קטן או שהיה שטר אמנה או כתב ללות ולא ליהוה נאמן ונחשב זה כמיגו במקום עדים.

אם אחר כך מצא המלוה עדים לקיים השטר בבי"ד⁴⁸, הרי הוא כשאר שטרות וגובה בו אפילו מלקוחות שקנו מהלוה לאחר שטען פרוע⁴⁹.

ד. שנים אדוקין בשטר מלוה אומר שלי הוא ונפל ממני ומצאתו ולוה אומר שלך הוא ופרעתיו לך יתקיים השטר בחזתמיו

⁴⁶ וא"כ לפי דבריו העדים רשעים, אפ"ה נאמן כיון דאית ליה מיגו. וראיה שהרי בנמק"י כתב שנאמן הלוה לומר קטן הייתי אע"ג שהזקה שאין העדים חותמים על שטר שנעשה בקטן. ואף על גב דאמרינן לעיל ולהלן דהעדים שאומרים אמנה היו דברינו או קטן היה אין נאמנים מטעם שהם רשעים. היינו כיון שהם עצמם אומרים כתב ידנו הוא זה אלא אמנה היו דברינו כו', אמרינן אין אדם משים עצמו רשע, ופלגינן דיבורייהו, דבזה שאומרים כתב ידנו הוא זה נאמנים ובזה שאומרים אמנה אין נאמנים, משא"כ הכא שהלוה אומר כן שהוא שטר אמנה, ואי אפשר לקיים השטר, ואין העדים לפנינו שאומרים כתב ידנו הוא, נאמן במיגו. ש"ך שם ב ועיין ערך ש"י שם ב שהביא מהנתיבות סימן ס"ט ס"ב סק"ז כתב דמגו דמזויף עדיף משאר מיגו כיון דאנן טענינן מזויף וצריך דוקא הודאתו שצויה לחתום הוי הפה שאסר הוא הפה שהתיר ואהני אפילו במקום עדים כמו שכתבו תוספות בפרק מרובה [ב"ק] דף ע"ב [ע"ב] בד"ה אין לך, משום הכי מהני אפילו במקום חזקה אלימתא, וכן כתב עוד בסימן ע"א ס"א סק"ד דכל פה שאסר לא מגרע בדבריו הראשונים מידי והשבינן כאלו לא אמר חובתו כלל, כיון שהפה שאסר הוא הפה שהתיר עכ"ל.

⁴⁷ קצות החושן שם א והשיג על הש"ך שאין דבריו מוכרחין דהתם גבי קטן נמי אין נאמן לומר שהעדים ידעו שהיה קטן אלא נאמן לומר שלא בדקו וסברו שהוא גדול דזה אינו אלא חזקה דאין חותמין אלא א"כ בדקוהו ואמרינן מגו במקום חזקה זו, ומשום דקילא ליה חזקה בדקוהו ומשום הכי מהני נגד חזקה זו מגו דידיה, אבל אם ידעו שהיה קטן אין זה חזקה אלא רשעים ממש שחתמו בקטן והוי מגו במקום עדים דודאי לא אמרינן, וא"כ ה"ה גבי אמנה כשאומו שהעדים ידעו מזה אינו נאמן במגו לומר שהעדים רשעים ועשו עול, ואפילו ליכא עדים אלא מתוך טענתו נמי לא אמרינן מגו במקום עדים. ועיין נתיבות המשפט [חדושים] שם ב "ואפילו אומר שהעדים ידעו מזה ומשוי אותן רשעים (כיון דאינו עושה אותן לפסולים) נאמן במיגו" משמע נתכוין לת' דברי הש"ך שאין חזקה גמורה שלא עשו עולה כיון שאינם ממש רשעים שהרי לא נפסלו בכך וממילא אינו במקום עדים.

⁴⁸ אפילו אותם עדים עצמם והם עצמם מודים ללוה שאמנה היה, או קטן היה, או כתבתי ללות ולא לויתי, נתקיים השטר ואינם נאמנים במה שאמרו אמנה וכו' שאין אדם משים עצמו רשע, ופלגינן דיבורייהו, דבזה שאומרים כתב ידנו הוא זה נאמנים ובזה שאומרים אמנה אין נאמנים. ש"ך שם ב

⁴⁹ דמ"מ אינהו דאפסדי אנפשייהו, דלא היה להן לקנות דילמא יתקיים שטרו, והשתא דנתקיים איגלאי מילתא למפרע. סמ"ע שם ה, ש"ך שם ה

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

כבר התבאר במסכת ב"מ דף ז. מלוה ולוה⁵⁰ שהם אדוקים בשטר, כל אחד אומר שלי הוא וממני נפל וחזרת ומצאתו, ואתה תופש בו שלא כדין, המלוה אומר הוצאתיו להפרע ממך ונפל ממני ולא פרעת, והלוה אומר פרעתיו והחזרתו לי וממני נפל, אם אינו יכול לקיימו הלוח נאמן במיגו דאי בעי אמר מזויף הוא וישבע היסת ויפטר.

ה. שנים או חזין בטלית זה אומר אני מצאתיה וזה אומר אני מצאתיה זה ישבע שאין לו בה פחות מחציה וזה ישבע שאין לו בה פחות מחציה ויחלוקו

עוד התבאר שם דף ב. שבכל ספק ממון⁵¹ ואחד מהם מוחזק בממון, אמרו חז"ל המוציא מחבירו עליו הראיה ואין מוציאין מיד המוחזק.

היו שנים⁵² מוחזקים בממון וכל אחד טוען שלי הוא יחלוקו ביניהם⁵³. וכן בספק קנין בהפקר אין מוציאין מיד המוחזק.

לפיכך שנים⁵⁴ או חזין בכלי אחד, או שהיו יושבים בצד ערימה של חטים המונחים בסימטא⁵⁵ או בחצר של שניהם, זה אומר הכל שלי וזה אומר הכל

⁵⁰ שו"ע ונו"כ סה טו

⁵¹ מבואר בכמה מקומות בש"ס ובפוסקים, וכשמעמידים הדבר בחזקת המוחזק א"צ ליטע אפילו היסת, שהרי ממון המוטל בספק הוא, ואין משביעין אלא בטענת ברי ולא בטענת ספק ודיני תפיסה וכללי קים לי מבוארים בפוסקים בחו"מ לאחר סימן כה.

⁵² שו"ע ונו"כ חו"מ קלה א

⁵³ וכתב הסמ"ע שם סק"ו בשם הטור שלדעת רש"י (שם ב. ד"ה במקח) ורמב"ן (שם ד"ה וי"א) לא אמרו יחלוקו אלא כשאפשר שזה של שניהם, ששניהן זכו בו והיינו כשמצאו והגביהו כאחד או שלקחו כאחד הוא דאמרינן יחלוקו, אבל כשיש ודאי רמאי כגון שכל אחד אומר אני ארגתי אין חולקין, אלא יהא מונח עד שיבא אליהו, ולדעת הר"י (שם: תוד"ה אי) והרא"ש (שם פ"א סי' א), ועי' קצה"ח ונה"מ שם. ומדסתם המחבר ולא חילקו בכך משמע דס"ל כר"י והרא"ש, כן העלה הסמ"ע (סק"ו). ועיין אורים ה.

⁵⁴ שו"ע ונו"כ שם

⁵⁵ טור כתב זה בשם הרמב"ם [המובא בציונים אות א'] בסימן קל"ט סעיף ו', וכתב עליו שם ז"ל, נראה דס"ל כיון שהיא מונחת בסימטא שהוא מקום הראוי לקנות ושניהם יושבים בצידה חשוב כאילו שניהם מוחזקים בה, עכ"ל. סמ"ע ב שם

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

שלי, כל אחד מהם נשבע שיש לו חלק בזה הדבר⁵⁶, ושאינן לו בה פחות מחציה⁵⁷.

ושבועה זו תקנת חכמים היא שאינם חולקים בלא שבועה כיון ששניהם אוחזין בו, כדי שלא יהא כל אחד תופש בטליתו של חברו ונוטל בלא שבועה. כמבואר להלן דף ב. ודף ד.

ואם אמר אחד לחבירו השבע וטול כולו שומעין לו, ואם גם השני אינו רוצה לישבע חולקין בלא שבועה.

ודוקא שהוא מונח בסימטא או בחצר של שניהם או בצד הערימות כמו שנתבאר, אבל אם הבית של אחד מהם וחבירו דר אצלו⁵⁸ וחולקים על נכסים המונחים בבית, למי הם שייכים הרי הם בחזקת בעל הבית שהוא מוחזק בו, אבל⁵⁹ בעניין קניית דבר הפקר שנכנס לבית מעצמו, או לענין קניית מציאה שם, שניהן שוים, ודינו כנ"ל.

ושנים שהיו חולקים על גג שעל ביתם שיש להם בשותפות כל אחד אומר כולה שלי, הרי הוא כאילו שניהם תפוסים בו וחולקין בשבועה.

אם אינן⁶⁰ שניהם מוחזקים בחפץ או בקרקע אמרו חז"ל כל דאלים גבר.

דבר שהפוסקים⁶¹ חולקים בו ואין אחד מהם מוחזק, אם הוא דבר ששייך בו חלוקה חולקים ביניהם, ואם לא שייך בו חלוקה, כל דאלים גבר.

⁵⁶ והכא ליכא שבועת שוא דאימר תרווייהו בהרדי אנבוה, חי' רע"א שם

⁵⁷ ונוסח שבועה זו בזה הלשון הוא, מפני שבזה הלשון יתקנו כמה רמאויות שהיו אפשר להיות בדעת הנשבע אם היה נשבע בלשון אחר, שאם היה נשבע סתם שאין לו בה פחות מחציה, היה אפשר לפרש כוונתו אפילו אין לו בה כלום באמת הוא נשבע, והכי נשבע שבועה שאין לי בה כלום אפילו מה שהוא פחות מחציה אין לי בה והרי אין לו בה כלום, והוא צריך לישבע שיש לו בה חציה, ואם ישבע שיש לו בה חציה הרי מרע לדיבוריה שאמר כולה שלי, ואם ישבע כולה שלי אי אפשר ליתן לו כולה שהרי חבירו תפוש בה, ואתי לאפוקי לעז על ב"ד שנשבע שכולו שלו והם אומרים שיחלוקו, לכך ישבע בזה הלשון אני אומר שיש לי בה ודעתי אפילו כולה יש לי בה, ולדבריכם שאינכם מאמינים לי בכולה אני אומר יש לי בה חלק, ואם תאמרו שליש או רביע, שבועה שאין לי בה פחות מחציה. לבוש שם וסמ"ע ה

⁵⁸ כלומר שאספ את פלוני חברו לדור אצלו בבית כיון שהוא עיקר הבית הנכסים בחזקתו וה"ה אפילו אין הבית שלו לחלוטין רק שהוא שכר הבית ופורע השכירות רק שאספ את חברו אצלו הנכסים בחזקתו לבדו כיון שהוא לבדו שכר הבית לאפוקי כששניהם שוכרים הבית ואין האחד עיקר בבית יותר מאחר אז חולקים כן היא בריב"ש שם. ש"ך שם ב

⁵⁹ סמ"ע ד

⁶⁰ שוע ונו"כ שם קלט א ד וקמן כב

⁶¹ רמ"א קלמ ד ועי' בנו"כ שם, וכתב הט"ז דה"ה בכל תיקו שבש"ס, אף על גב דבעלמא ס"ל להרא"ש שהביא הטור בסימן ל בשמו דהממע"ה, מודה הכא כשאין שניהם מוחזקים שחולקים או כל דאלים גבר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ו. במקוויים דכולי עלמא לא פליגי דיחלוקו ... ואי מקיים

ליה גבי פלגא ואי לא חספא בעלמא הוא

מה שהתבאר לעיל בדין מלוה ולוה⁶² שהם אדוקים בשטר התבאר שם דף ז שאם הוא מקוויים ואוחזין בו שניהם בשוה או בטופס⁶³ או בתורף⁶⁴ או ששניהם אוחזין בגליון, ואפילו התורף קרוב לאחד יותר מלחבירו יד שניהם שוה בו, זה ישבע שאין לו בו פחות מחציו וזה ישבע שאין לו פחות מחציו⁶⁵, ויפרע לו הלוח חצי שיווי השטר כפי מה ששוה למוכרו, לא חצי החוב כפי מה שהוא חייב לו, אלא שמין אם היו מוכרין שטר זה כמה היה שוה ונותן לו הלוח חצי השומא, ואפילו אם יש נאמנות אינו נותן אלא החצי שכיון שנפל הורע כוחו.

ז. המלוה את חבירו בעדים אינו צריך לפרעו בעדים

כבר התבאר במסכת כתובות דף יח. ובקדושין דף מג. שהמלוה⁶⁶ את חבירו בעדים⁶⁷ בלא שטר ובלא קנין, אם אינו חושש שהמלוה יכפור

⁶² שו"ע ונו"כ סה טו

⁶³

⁶⁴ תורף הוא עליונו של שטר שנזכר בו הזמן ושם הלוח והמלוה וסך המעות וטופס הוא נוסח כל שאר השטר. סמ"ע נא

⁶⁵ ויש אומרים שחולקין בלא שבועה, שלא נתקנה שבועה זו אלא כדי שלא יהא כל אחד תוקף בטלית של חבירו, לפיכך לא תיקנה אלא בדבר דשכיה, אבל לא בשטרות דלא שכיה, עכ"ל טור [שם]. והמחבר השמיט דעת י"א אלו, ומשמע שנראה לו עיקר כסברא הראשונה. ואפשר משום שלא מצא המחבר סברת י"א אלו. גם בב"י רשם דין זה ולא הראה מקומו, ואישתמיטתיה דברי בעל התרומות שער (פ"ג) [כ"ג פ"א] שכתב סברת י"א אלו. או אפשר שנראה לו דלא כ"א משום שבש"ס ופוסקים לא חילקו בכך, וגם הרמב"ם וכן הסמ"ג [עשין צ"ד] דף קע"ז ריש ע"ב כתבו בפירוש בדין זה, זה ישבע בו, והעתיק המחבר דבריו לעיל בסמוך, וכן עיקר. ש"ך שם מב

⁶⁶ שו"ע ונו"כ הו"מ ע א

⁶⁷ ועיין בשו"ע שם שאסור להלוות בלא עדים, ואפילו לתלמיד חכם, אלא אם כן הלוחו על המשכון. והמלוה בשטר משובה יותר. וכל המלוה בלא עדים, עובר משום לפני עור לא תתן מכשול (ויקרא יט, יד), וגורם קללה לעצמו

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

בפירעון, אין צריך לפרעו בעדים, ואם כפר נאמן לומר פרעתיך לאחר זמן הפרעון⁶⁸ בשבועת היסת⁶⁹.

אמר⁷⁰ לו המלוה אל תפרעני אלא בעדים, חייב לפרעו בעדים. ואם אמר לו אל תפרעני אלא בפני פלוני ופלוני צריך לפרוע בפניהם, ומ"מ אם אינם כאן, אינו יכול לעכב הפרעון אלא יפרע בפני ב"ד.

ח. האומר לחבירו פרעתיך בפני פלוני ופלוני צריך שיבואו פלוני ופלוני ויעידו

אמר הלוח⁷¹ פרעתיך בפני פלוני ופלוני, אומרים לו להביאם⁷², ומ"מ אף אם לא באו, וכ"ש כשמתו או הלכו למדה⁷³, נאמן בשבועת היסת⁷⁴, ואם באו והכחישוהו, יש אומרים⁷⁵ שאף באופן זה נפטר בשבועת היסת, ואם הזמין העדים בשעת פרעון חייב לשלם⁷⁶, ויש אומרים⁷⁷ שאם הכחישוהו העדים חייב בכל אופן⁷⁸.

⁶⁸ אך בתוך הזמן אינו נאמן כמבואר בשו"ע שם ל"ט ה' אבל אינו נאמן לומר להד"ם, כמבואר בשו"ע סימן ל"ט סעיף ה', וכתב בקצה"ח סימן מא סק"ב בשם הטור שאם טען תחלה להד"ם הוחזק כפרן ושוב אינו נאמן לומר פרעתי.

⁷⁰ שו"ע ונו"כ שם ד'

⁷¹ שו"ע ונו"כ ע"ב

⁷² והרמ"א הוסיף שצריך לברר דבריו, והעיר הסמ"ע שמלשון הרמב"ם משמע שצריך להביאם שאם יעידו כדבריו יהא פטור אף משבועה.

⁷³ ע"י ש"ך סק"ו ובקצה"ח סק"א

⁷⁴ כיון שאינו חייב לפרוע בעדים לא רמיא עליה, וחשב שהעדים ראו.

⁷⁵ שו"ע שם, וכן הסכים הש"ך סק"ו לדינא, שכן דעת הרבה ראשונים, שגם בזה אמרינן לא רמיא עליה

⁷⁶ דבכה"ג לא אמרינן לא רמיא עליה, שהרי הזמינם להיות עדים

⁷⁷ רמ"א שם, ואין חילוק בין הזמינם או לא, ובסמ"ע סק"י כתב שדעת כמה ראשונים שכל שיש טירחא להביאם א"צ להביאם אלא נשבע ונפטר, ואפילו מכחישים אותו פטור, אלא שהטור מפרש בדעת הרמב"ם שלכתחלה צריך להביאם כדי שאם יאמרו כדבריו יפטר משבועה, וכל שאנו יכולים לעשות שלא ישבע צריך לעשות, וע"י במ"ז.

⁷⁸ והש"ך פירש דבריו הפוסקים באופן אחר, ובנה"מ חידושים סק"ד סיכם דעתו שיש שני פירושים בהא דאמרו בגמרא לא רמיא עליה אם קאי על הלוח או על העדים, ודעת הש"ך דלהלכה שני הפירושים אמת, דקאי גם על הלוח וגם על העדים, ולפי"ז אם אומר שלא הזמינם והעדים באו והכחישוהו פטור, דלא רמיא על העדים, וכן אם אומר שהזמינם דאז לא שייך לא רמיא על העדים, מ"מ אם אומר אח"כ שטעה, לא הוחזק כפרן דלא רמיא על הלוח, אבל אם אומר שהזמינם וכשבאו העדים והכחישוהו עומד בדבריו, ולא שייך לומר לא רמיא

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

דף קע:

ט. אלא לברר

כבר התבאר לעיל דף כח. ודרף קסט: שקרקע בחזקת⁷⁹ בעליה עומדת⁸⁰, והוא חזקת מרא קמא, שמי שידוע שבודאי היה שלו, כמבואר להלן, הוא הנקרא מרא קמא, וכן לגבי ספיקות במכירה אם חלה המכירה או לא, הרי המוכר הוא מרא קמא והוא מוחזק, ואמרינן דלא חלה המכירה.

ולכן קרקע הידוע ע"י עדים שיודעים⁸¹ שהיה בחזקת המערער אפילו יום אחד, אף על פי שעתה מחזיק אחר באותה קרקע ואוכל פירותיה או שדר בו, וטוען שקנה הקרקע מיד המערער, וזה טוען גזולה היא בידך, המערער נאמן⁸², וישבע היסת ומוציא מיד המחזיק.

עליה לא על הלוח ולא על העדים, חייב לשלם, ע"כ. ויש לעיין כשיש הכחשה בין הלוח לבין העדים אם הזמינם או לא.

⁷⁹ שו"ע ונו"כ הו"מ קמ א

⁸⁰ ומצינו גם דין חזקת בעלים לגבי דו"ד שיש בין שוכר ומשכיר, כמבואר בב"מ קב. וקי. שיד המשכיר על העליונה מפני שהוא הבעלים והוא מוחזק

⁸¹ כתב הסמ"ע סק"א בשם הרשב"א שאפילו אין העדים יודעים בודאי שהיתה של ראובן המערער אלא שראו אותו או אביו דר בה, ה"ז מוחזק, ובשם הד"מ בשם הרא"ש כתב דהוא הדין אם יש קול מבורר שהוא שלו, והוסיף הנה"מ דהיינו קול מבורר הרבה והיינו שהיה מוחזק בכל העולם שהוא שלו, ואפשר שלגבי יום אחד לא שייך קול מבורר, ולכן נקט השו"ע עדים

⁸² וכתב בחידושי רעק"א שאם המערער מודה שמכרו לו אלא שטוען שעדיין לא קיבל דמי המקח, אינו נאמן לגבות ממנו במינו שהיה יכול לומר גזולה היא בידך. וכתב הרמ"א בסוף הסעיף דאע"פ שאין נשבעין על הקרקעות, כמבואר בסימן צה סעיף א, מ"מ היסת משביעין אף על קרקע, והוסיף הש"ך דה"ה שבועת המשנה.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | ובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

טוען המחזיק⁸³ שהיה לו שטר מכר ואבד, כל שלא החזיק בה ג' שנים⁸⁴, אינו נאמן בכך⁸⁵, שכן קבעו חז"ל שעד ג' שנים נזהר האדם בשטרו, ומדלא נזהר הפסיד.

אבל אם החזיק בקרקע ג' שנים כראוי⁸⁶, וגם בא מכה טענה שהקרקע שלו, כגון שטוען מכרת השדה או נתת במתנה לי או לאבותי וירשתיה מהם כדין, אין מוציאים אותה מידו,

אומר המחזיק⁸⁷ שיש לו שטר מכר וגם עדי חזקה, אין סומכים על החזקה כל שיכול לקיים השטר⁸⁸, ואם אי אפשר לקיים השטר סומכים על החזקה, ואם אח"כ טוען שאבד השטר, או שהביא השטר ונמצא השטר פסול, אין סומכים על החזקה.

י. מי שפרע מקצת חובו ... ב"ד מקרעין השטר ונותבין לו שטר אחר מזמן ראשון

כבר התבאר במסכת כתובות דף טז: שהבא⁸⁹ לפרוע חובו ואמר המלוה אבד לי השטר, וחושש הלוח שמה אחר שיפרע לו יוציא השטר בבית אחר

⁸³ שו"ע ונו"כ שם

⁸⁴ ונחלקו הראשונים בהא דמועיל חזקה ג' שנים, אם העיקר משום שאינו נזהר בשטרו ומכה זה אין טענת המערער טענה, או משום דכיון שלא מיהא ג' שנים ריע מענתיה דמערער, ובשו"ת תשורת ש"י ח"ב סימן א דין במי שהחזיק ג' שנים והקרקע רשום על שם המערער בטאבו, ודעת השואל דבכה"ג הו"ל להזהר בשטרו יותר מג' שנים, ואין חזקתו חזקה, והתשורת ש"י סובר שאין זה בכלל ריע מענתיה, דאפשר שמשום איזו סיבה שהיא לא העביר הקרקע על שמו, וצ"ע, ועי' בדבריו שם סימן נג בדין תוקף הרישום בטאבו בדיני ישראל.

⁸⁵ בדברי גאונים כלל לז סימן א דין באם אינו טוען שאבד שטרו אלא טוען שקנה בלי שטר אם מועיל לו חזקה, ומצדד לומר שאינו נאמן משום דאנן סהדי שאין אדם קונה קרקע בלא שטר, והביא בשם שער משפט שגם דעתו נוטה שאינו נאמן, אפילו במיגו דהיה לו שטר ואבד, משום דהוי מיגו במקום אנן סהדי, וסיים הד"ג שבפרט בזמננו שאין קונים בלי שטר כדי להעביר הקרקע על שמו בטאבו, ועי' ערך ש"י.

⁸⁶ שו"ע ונו"כ שם והיינו שיש לו עדים שהשתמש בקרקע או בבית כבתוך שלו, וחז"ל קבעו בכל דבר איזה שימוש נקרא חזקה, וכמה זמן נחשב כג' שני חזקה

⁸⁷ שו"ע ונו"כ קמ"ד ה

⁸⁸ כיון שעיקר החזקה היא כהוכחה על השטר, וכשהשטר איננו אין חזקתו מועיל לו, ולכאורה נראה שאם נתגלה ריעותא בעדי חזקה, סומכים על השטר.

⁸⁹ שו"ע ונו"כ חו"מ נד ב

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLlI7K9ciPjB873YPB8kBu>

הלכות הדרף היומי

מסנת בבא בתרא

ויתבענו שוב, אין הלוח יכול לומר לא אפרע לך עד שתחזיר לי שטרי, אלא הרי זה יכתוב לו שובר כלומר קבלה על התשלום, ויפרע לו כל חובו.

אך מפני שחושש הלוח שמא יאבד שוברו וזה ימצא השטר ויתבענו פעם אחרת, יכול הלוח להחרים סתם על מי שכובש שטרו וטוען שאבדו.

וכן הבעל שמגרש את אשתו ואשתו תובעת ממנו כתובתה, וטוענת שאבדה הכתובה, או שיש עדים שאבדה הכתובה, אינו חייב לשלם לה אלא אם תכתוב לו שובר על פירעון כתובתה⁹⁰.

אולם מי שפרע⁹¹ מקצת חובו, ואין המלוה רוצה להחזיר השטר מפני שנשאר חייב מקצת החוב. יכול המלוה⁹² לבקש מב"ד שיכתבו לו שטר חדש מזמן ראשון על הסכום שנשאר חייב לו, ואם רצה המלוה⁹³ כותב לו⁹⁴ שובר.

ולחלו דף קעא. יתבאר בעזחי"ת שזה דוקא בבית דין.

⁹⁰ מבואר מדברי הגמ'.

⁹¹ שו"ע ונו"כ נד א

⁹² כתב הסמ"ע סק"א שנתנו הו"ל הברירה ביד המלוה ליקח שטר חדש או לכתוב שובר, שפעמים ניהא ליה למלוה יותר ליתן שובר כדי שיתירא הלוח שמא יאבד השובר וימהר לפרוע לו המותר, ופעמים ניהא ליה יותר בשטר חדש על מותר החוב כדי שלא יהא השטר שבירו פגום, ובש"ך סק"ב כתב בשם הבי"ח דה"ה שאין הלוח יכול לכופו שיכתוב הפרעון בתוך השטר

⁹³ וכתב הש"ך דכל זה לא איירי אלא כשהגיע זמן פרעון של כל השטר, ולכן הברירה ביד המלוה, משום שיכול לומר פרע לי כל החוב, ואחזיר לך כל השטר, אבל כשלא הגיע זמן הפרעון של כל השטר, כגון שזמן הפרעון הוא בשני תשלומים, ופורע לו בזמ"פ הראשון, וכן בכה"ג (נראה פשוט דכ"ש כשפורע לו חלק מהחוב קודם זמן פרעון), הברירה ביד הלוח ומהויב המלוה להחליף לו השטר או לכתוב הפרעון על גוף השטר, אם ירצה הלוח, ועיי" ט"ז סימן נג.

ובנה"מ סימן מג סק"ה נראה שמפרש דברי הש"ך שהוקשה לו למה לא יכתוב השובר על גוף השטר, וכתב הנה"מ דלא קשה, דהא מבואר בסימן מד סעיף ו דשטר שיש בו מחק מאחריו כשר, וא"כ יש לחוש שהמלוה ימחק השובר שכתוב מאחורי השטר, ואפילו לדעת הש"ך שפוסל מחק מאחוריו, מ"מ דינו כמו ספק שבשטר דמהני תפיסה, ואין לעשות תיקון שיועיל אח"כ תפיסה.

⁹⁴ וכתב הרמ"א שהמלוה נותן שכר הסופר של השובר, וביאר הסמ"ע כיון שהוא לטובתו כדי שיפרע לו מהר, והש"ך הוכיח שבג"ד דפורע מקצת חובו, כיון שהמלוה אין לו צורך בשובר אלא הלוח, הוא צריך לשלם שכר הסופר.

תרומות והנצחות | בנק הדואר ח"ן 22887389 | וובטל' 0548027748

להצטרפות להלכות הדרף היומי להלכה למעשה

<https://chat.whatsapp.com/DLII7K9ciPjB873YPB8kBu>

